

КОУЧИНГОВІ ТЕХНОЛОГІЇ ЯК ЗАСІБ ПІДВИЩЕННЯ ЯКОСТІ ВИЩОЇ ОСВІТИ

О. О. Нежинська, кандидат психологічних наук, доцент,

доцент кафедри психології управління,

ДВНЗ «Університет менеджменту освіти» НАПН України, м. Київ, Україна;

В. М. Тищенко, кандидат педагогічних наук, доцент,

доцент кафедри теорії та технологій соціальної роботи Інституту соціальної роботи та управління НПУ ім. М. П. Драгоманова, м. Київ, Україна

Conference participant

In the article the importance of coaching approach to learning in the institution of higher education, the peculiarities of the relations between teacher and student that promote personal and professional development are presented. The essence and main approaches to the definition of "coaching", aspects of the coaching process are reflected in it. Justified the importance of the application of the coaching technology and use coaching tools in higher education.

Keywords: coaching, coaching technology, higher education, personal and professional development

Одним з перспективних напрямів управління якістю вищої освіти є впровадження коучингових технологій завдяки чому створюються умови для формування особистості майбутнього фахівця, здатного до реалізації своїх потенційних можливостей, самостійному прийняттю відповідальних рішень в різних ситуаціях життєвого вибору, прогнозуючи їх можливі наслідки тощо.

Слід зазначити, що феномен «коучинг» у системі вищої освіти з'явився лише декілька років тому і є новим напрямом у педагогічній науці та практиці, який ґрунтується на основі постановки мети, та максимально швидкому просуванні до її реалізації засобами мобілізації внутрішнього потенціалу особистості, освоєння передових стратегій досягнення результату, розвитку й удосконалення необхідних умінь і навичок. На думку одного із засновників коучингу, Т. Голлві [3], *коучинг* – методика розкриття потенціалу особистості для максимізації власної продуктивності та ефективності. Коучинг більше допомагає особистості навчатися, ніж вчить. Це не тільки техніка, яка застосовується в певних обставинах. Це метод управління, метод взаємодії з людьми, спосіб мислення особистості.

Належить відмітити, що слово «коуч» має в одній версії угорське походження, в іншій версії – французьке. Воно походить від слова «coche» – фр., «coach» – англ, «диліжанс», «екіпаж», яке означає «великий транспортний засіб, запряжений кінями». Це слово

закріпилося в Англії у XVI столітті, а в ті часи означало не що інше, як «карета». В цьому віддзеркалюється глибока сутність даної дефініції, це «те, що швидко доставляє до мети та допомагає рухатися на шляху до цієї мети». Пізніше у кінці XVIII ст. керування легким екіпажем, який запряжений кіньми, стало розвагою, яке було доступним лише вищому суспільству, відоме як коучинг.

В XIX ст. «коучами» англійські студенти називали репетиторів. Наприкінці XIX ст. це слово увійшло у спортивну лексику, як назва спортивного тренера, який допомагає спортсмену використати всі внутрішні ресурси для перемоги у змаганнях. Згодом це поняття почали використовувати із всім, що пов'язано з консультуванням, наставництвом, інструктуванням. З 80-х років XX ст. коучинг офіційно увійшов у бізнес, а як окрема професія сформувалася у 90-х роках XX ст. В США професія «коуч» визнана у 2001 р. завдяки Міжнародній Федерації Коучингу (ICF) [1 ; 5].

Використання коучингових технологій в системі вищої освіти України є особливо важливим, оскільки сьогодні, сучасний ефективний викладач вищої школи – це фахівець, що поєднує в собі безліч ролей таких як: консультант, наставник, тьютор, фасилітатор, коуч, дослідник, мотиватор, аналітик і менеджер інформаційних ресурсів, експерт, проектувальник навчальних курсів, який вибирає зміст навчання, підбирає і розробляє технології навчання та організації навчального процесу тощо. І кінцевим результатом успішності такої роботи є кваліфікований фахівець, який конкурентоспроможний на ринку праці, орієнтований на професійний розвиток і який здатний навчатися протягом життя. Застосовуючи коучингові технології викладач вищої школи виконує роль коуча, що стимулює процес професійного та особистісного розвитку майбутніх фахівців, надаючи можливість розробити певну кількість варіантів побудови індивідуальної освітньої траєкторії. Крім того, коучинг є одним з ресурсних аспектів педагогічної діяльності і передбачає виведення взаємин між викладачем і студентом на новий рівень міжособистісної взаємодії на основі зацікавленості та співпраці.

Іншими словами коучинг в більшій мірі допомагає особистості навчатися аніж вчить. На наше переконання, чого можна досягнути викладачу за допомогою технологій коучингу – це передусім, можливість виявити все найкраще, що є в особистості студента, і на основі цього допомогти йому поставити перед собою завдання професійного розвитку. Це сприяє стимулюванню студентів до більш глибокого усвідомлення своєї мети, необхідних ресурсів та наявних обмежень, а також допомагає визначити напрямок професійного розвитку. І основний обов'язок студента буде полягати у тому, щоб взяти на себе відповідальність за вирішення поставлених завдань, і робити все, про що він домовлявся в рамках коучингової взаємодії. Бо відомо, що люди по справжньому можуть бути відповідальними тоді, коли вони приймають безпосередню участь у прийнятті рішень та постановці цілей, коли вони залучені до процесу,

а не коли їм нав'язують рішення. Викладач, який використовує коучинговий підхід / коуч-підхід, таким чином стимулює творчий пошук рішень і підтримує мотивацію студентів на досягнення цих цілей. Іншими словами, в рамках коучингових технологій студенти самі знаходять свій унікальний спосіб досягнення мети. А викладач створює атмосферу креативності, творчості, довіри, де студент потрапляє в простір пошуку альтернатив, і відчуває, що його ідеї та пропозиції не залишаються без уваги.

Тобто завдяки коуч-підходу, характерні рисами якого є роз'яснення, уточнення, підтримка, заохочення та планування нових шляхів і дій, що вкраплюються в нашу повсякденну поведінку, міжособистісну комунікацію, в процесі навчання формуються навички поведінки у критичних ситуаціях, відпрацьовуються уміння збагачувати діяльність новими способами виконання, відбувається розвиток професійної гнучкості й мобільності, і, нарешті, це одержання насолоди як від самої діяльності, так і від її результатів тощо [2 ; 6].

Серед багатьох коучингових технологій, які можна використовувати в навчальному процесі системі вищої освіти, належить назвати «Колесо балансу», модель GROW, стратегія Уолта Діснея, модель СОАСН, метод «воронки запитань», техніки «картезіанських запитань», використання метафор та метафоричних асоціативних карт і т.ін. Коучингові запитання взагалі є ефективним інструментом в роботі викладача, які можуть пробудити креативне мислення, змусити замислитися або мобілізувати усі сили для досягнення поставлених цілей за допомогою точного та глибокого питання. Постановка правильних, «сильних» питань захищає від пасивного прийняття того, про що говорять інші, протидіє стагнації, а також надихає на застосування власних творчих здібностей при рішенні тощо [4]. Тут доречно пригадати давню мудрість: «Правильно задане питання – це половина відповіді!». Методика сильних відкритих питань, як одна з коучингових технологій, що використовується в навчальному процесі, дозволить розширити рамки свідомості, а також має стимулювати пошук відповідей і рішень, допоможе вибудувати логічні та причинно-наслідкові зв'язки, що будуть сприяти більш глибокому аналізу.

Отже, швидкоплинні зміни у соціальному, економічному та політичному житті нашого суспільства відповідно впливають і на систему вищої освіти. На нашу думку, слід акцентувати увагу на тому, що кожна людина унікальна і здатна до навчання, тож адаптація при цьому може відбутися тільки на основі позитивного відношення до особистості студента, що є запорукою розкриття його потенціалу. При цьому потрібно пам'ятати, що єдиний шлях до кращого результату можливий тільки через роботу над собою, впевненість у поставленій меті та вірі в себе. Тому коучинг виступає одним з потужних засобів, що сприяє як особистісному, так і професійному розвитку як студентів, так і власне вчителів, а, отже, є одним із засобів підвищення якості вищої освіти.

Література:

1. Coaching / Anna Cywińska, Sylwia Majewska, Kamila Pępiak-Kowalska, Eliza Szvec. – Wydanie pierwsze. – Lublin, 2013, 190 s.
2. Coaching jak innowacyjna technologia pedagogicznego współdziałania w systemie wyższej edukacji Ukrainy / Nieżyńska Helena, Tymenko Wołodymyr : Pracy IV Międzynarodowej Multidyscyplinarnej Konferencji Naukowej «Dylematy współczesnej edukacji. Formy i metody pracy z uczniem ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi» (12 lipca 2016 r., WSL, Częstochowa, Polska) // Problemy nowoczesnej edukacji ; Pod red. Edyty Sadowskiej, Wiesława Sztumskiego. – Częstochowa : WSL, 2016, T. VI, S. 139–146.
3. Gallwey, W. 1974. Timothy. The Inner Game of Tennis. – 1st. – New York: Random House, 1974, 141 p.
4. Coaching u dijaj'nosti praktychnogo psykologa systemy osvity : spetskurs dla sluchachiv ochno-dystantsyinoi formy navchannia v systemi pisliaduplomnoi pedagogichnoi osvity / O. O. Nezhynska, V. M. Tymenko ; NAPN Ukrainy, DVNZ «Un-t menedzhmentu osvity». – Kyiv, 2015, 44 p.
5. Uitmor Dj. 2005. Coaching vysokoj effektivnosti. Novui stil' menedjmenta, razvitie liudej, vysokaja vysokaja effektivnost' (Coaching for Performance: GROWing People, Performance and Purpose) ; per. s angl. – M. : Mezhdunarodnaia academia korporativnogo upravlenia i biznesa, 2005, 168 s.
6. Formuvannia refleksyvnich umin' maibutnich vychovateliv u protsessi rozviazannia profesiino-pedagogichnych zadach (pedagogichni situatzii) u konteksti coachingovego pidchodu / N. V. Gavrysh, V. V. Jelanova // Materialy IV Mizhnarodnoi naukovo-praktychnoi konferentzii «Tsinnisni priority osvity XXI stolittia: evropeis'kii vector rozvytku vyshchoi shkoly». – Lugan'sk, 2009, pp. 20–27.